

Az ICOM Magyarország szakmai beszámolója

2024

1. Szervezeti élet

1.1. Taglétszám, tagdíjak

2024-ben is folytatódott a szervezet taglétszámának növekedése. A tagdíj rendezés adminisztrációjának csökkentése érdekében még 2022-ben bevezettük az online számlázást (Billingo), 2023 végén pedig elindítottuk az online fizetés lehetőségét (Barion), illetve biztosítottuk a matricák igény szerinti, térítés ellenében történő postázását is, amely felgyorsította az ügyintézkést a tagdíjak befizetése kapcsán.

Az elnökség továbbra is kiemelt figyelmet szentelt a tagtoborzásra, különösen az egyetemi képzésben résztvevő fiatalok, és az egyéni tagok körében volt jelentős az emelkedés.

2024-ben 389 egyéni tagunk és 51 intézményi tagunk volt, amely az alábbi kategóriánkénti létszámot jelentett:

Tagsági forma	2024
Egyéni tag	252
Nyugdíjas	111
Diák	24
Támogató	2
Intézményi	
Regular I.	4
Regular II.	10
Regular III.	13
Regular IV.	10
Regular V.	9
Regular VI.	5

A 2024-es adatok a 2023-as létszámhoz képest 38 fő egyéni és 1 intézményi növekedést jelentettek. Az elnökség tagtoborzása sikeresnek mondható, hiszen, ha ezt a három éves ciklusra vetítjük, akkor az egyéni tagság esetében 147 fővel bővült, az intézményi pedig 13-mal emelkedett.

1.2. Elnökségi ülések és közgyűlés

2024-ban az elnökség négy alkalommal ülésezett: február 1.; február 13. téma - múzeumi világnap (online); április 9.; szeptember 5.; december 17.

Emellett az elnökség rendszeresen - szükség szerint - egyeztetett emailen keresztül.

2024. május 7-ére hirdettük meg a 2024. évi rendes közgyűlést. Mivel ebben az időpontban nem jelent meg a szükséges számú tag (50 %), a **megismételt közgyűlésre 2024. május 16-án** került sor a Petőfi Irodalmi Múzeumban, ahol az elnökség beszámolt a Szervezet 2023-es tevékenységéről. A közgyűlés **elfogadta a Szervezet szakmai és pénzügyi beszámolóját.** Varga Benedek a Felügyelőbizottság elnökének javaslatára **a Közgyűlés egyhangú határozatot hozott az elnökség mandátumának meghosszabításáról a 2025. évi közgyűlésig, de legkésőbb 2025. május 31-ig.** „Az ICOM Magyarország 2021 májusában esedékes tisztújító közgyűlését a pandémiás helyzet miatt csak 2021. december 3-án tartotta meg, és akkor választotta meg az új elnökséget hároméves időtartamra. Javasoljuk, hogy az Egyesület térjen vissza a korábbi választási ciklusához, és ennek érdekében a jelenleg működő elnökség mandátumát a 2025. évi rendes közgyűlésig, de legfeljebb 2025. május 31-ig hosszabbítsa meg.”

1.3. Együttműködés más múzeumi szervezetekkel

Az ICOM Magyarország részt vett a Pulszky Társaság - Magyar Múzeumi Egyesület Év Múzeuma és Év kiállítása zsűrijében.

Az ICOM Magyarország részt vett a *Múzeumpedagógiai Nívódíj* bírálóbizottságában. Az ICOM Magyarország *különdíját*, és az ezzel járó 100.000 Ft-os jutalmat a *Topolya Község Múzeuma* „*A régi ház*” című programja nyerte el.

A szerbiai Vajdaságban található Topolya egy soknemzetiségű kisváros, melynek múzeuma 2002-ben a szabadkai Városi Múzeum kihelyezett részlegeként jött létre, majd 2014-ben önállósult. A múzeumpedagógiai program, melynek elnevezése a Régi ház, célja az volt, hogy Juhász Erzsébet (1947–1998) topolyai születésű író munkásságát megismertessék a helyi és vajdasági gyermekekkel magyar, szerb, szlovák és ruszin nyelven. *A régi ház* című meséit ezen nyelvekre fordították le, az eredeti meseillusztrációk segítségével papírszínházat készítettek és a papírszínház műfajával szolgáltatták meg az iskolákat. A mesében szereplő tárgyak (katonaláda, régészeti leletek, kulcs, korabeli játékok) a múzeum gyűjteményén keresztül életre keltek a gyermekek előtt. Az interaktív foglalkozás keretében a gyermekek kreativitása fejlődik, amikor is a közös mesélés után illusztrálják a történeteket. Az elkészült rajzokat pályázat keretén belül

értékelte a zsűri és a legjobb rajzokból kiállítás nyílt, és készítőik díjsomagot kaptak. Igazi integrált program volt, hiszen a könyvtár, a művelődési ház és a múzeum együtt alakították ki. 2023 decemberétől 2024 júniusának végéig Bácska és Bánát oktatási intézményeiben, 20 település 68 csoportjához jutottak el, mintegy 1500 gyermekhez. A foglalkozások után 300 pályamunkából nyitottak kiállítást 2024 júniusában. Az ICOM Magyarország örömmel díjazta ezt a kiváló, a nemzetiségek együttélését segítő és támogató programot.

1.4. Kommunikáció

Fontosnak tartjuk, hogy az ICOM Magyarország elnöksége intenzív kapcsolatot tartson a tagsággal. Ennek érdekében gyakrabban frissítettük a szervezet honlapját, ahol a hazai hírek mellett a nemzetközi eseményekre is reflektáltunk. Elindítottuk az ICOM Magyarország youtube csatornáját, illetve több alkalommal hírlevélben tájékoztattuk a tagságot a különböző eseményekről, hírekről.

1.5. Pénzügyi helyzetünk

2024-ben a szervezet igyekezett folytatni a szigorú gazdálkodási tevékenységét. Az előző évhez képest azonban számos olyan külső körülmény lépett föl, amely nehezítette a tevékenységünket, ezek közül a forint-euró árfolyam változása (a forint gyengülése miatt a párizsi központnak befizetett tagdíj összege nagyságrendekkel magasabb lett a tervezettnél), a rekord magas infláció okozta szolgáltatási (pl. a honlap fenntartása) és banki díjak emelkedése nagymértékben megnövelte a kiadásainkat. A tagdíjakból befolyó összeg relatív csökkenése abból fakad, hogy változó volt a befizetések időbelisége (a 2024-es tagdíjakat nagyszámban befizették már 2023-ban), a passzív időbeli elhatárolás összege mintegy két millió forinttal nőtt az előző évhez képest. A szervezetünk tőkéje a tárgyévben (2024) 8.423.000 Ft volt.

1.6. Személyi kérdések

2024 júniusában Szentendrei Dóra Júlia technikai titkárunk megbízása kérésére megszűnt, feladatait Szunyogh Márta, a Budapesti Történeti Múzeum munkatársa vette át.

2. Az ICOM Magyarország nemzetközi tevékenysége

2.1. Részvétel az ICOM központi és regionális ülésein

A Magyar Nemzeti Bizottság elnöke Sári Zsolt rendszeresen képviselte a szervezetet a nemzetközi fórumokon. Részt vett az Advisory Council marseille-i ülésén.

Az elnök képviselte a szervezetet az ICOM Európa rendezvényein, az online ülések mellett személyesen is részt vett a regionális bizottság tbiliszi ülésén. Az ICOM Europe és az ICOM Georgia konferenciát is szervezett a Hágai Egyezmény aláírásának 75. évfordulója alkalmával *Az örökség ellenállóképessége. A kulturális örökség védelme a válságövezetekben* címmel. Sári Zsolt egy UNESCO projektet mutatott be, amelynek vezetője a Szabadtéri Néprajzi Múzeum. *„Az ukrán lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek szellemi kulturális örökségének védelme Magyarországon: befogadó közösségi gyakorlatok”* című projekt az ukrain lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek csoportjainak és a múzeumi szakembereknek a helyi együttműködését segíti a kulturális sokszínűség múzeumi tanulási gyakorlatokkal való előmozdításával, összhangban a Múzeumok Nemzetközi Tanácsa (ICOM) által 2022-ben jóváhagyott új múzeumdefinícióval. Beszámoló: <https://www.icomhungary.hu/hu/node/140> 2023-ban az ICOM Executive Board-ja megújította az állandó bizottságok (Standing Committee) és a munkacsoportok (Working groups) tagságát. Először az ICOM 75 éves történetében magyar tagokat is beválasztottak a bizottságokba, akik 2024-ben aktívan részt vettek a bizottsági munkában:

Varga Benedek, az MNM Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Adattár (MNM SOM) igazgatója, az ICOM Magyarország korábbi elnöke a Strategic Plan Committee-ben; **Dr. Sári Zsolt**, a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum főigazgató-helyettese, az ICOM Magyarország elnöke az ETHCOM, az Ethics Committee-ben; **Dr. Galambos Henrietta**, a Szépművészeti Múzeum Jogi Főosztályának vezetője a Legal Affairs Committee-ben.

Sári Zsolt az ICOM Magyarország elnöke és Melhardt Gergő, a Petőfi Irodalmi Múzeum munkatársa *A kelet-európai avantgárd irodalmi muzeológiája* című, az ICOM Lengyelország szervezte konferencián vett részt, és mutatták be a releváns hazai példákat, intézményeik e szempontból kapcsolódó vállalásait. A Petőfi Irodalmi Múzeum részéről ilyen az egyenlő hozzáférésre törekvés a könnyű nyelvi projekteken keresztül, az olvasásnépszerűsítő munka, a tudományos ismeretterjesztés, valamint a különféle múzeumpedagógiai programok (például a

demenciaprogram), illetve az aktív kapcsolat kortárs alkotókkal. Beszámolójuk a szervezetünk honlapján olvasható: <https://www.icomhungary.hu/hu/node/141>

2.2. Magyar szakemberek külföldi konferenciákon való részvételének támogatása

Az ICOM Magyarország 2024-ben is több tagtársunk külföldi konferencián való részvételét támogatta:

- Juhász Litza a Vasarely Múzeum múzeumpedagógusa az ICOM CECA (Committee for Education and Cultural Action) athéni konferenciáján vett részt november 18-22. között, ahol The Touch Tour Dualities in Victor Vasarely's Work címmel tartott előadást. Részletes beszámolója a szervezet honlapján olvasható: <https://www.icomhungary.hu/hu/node/143>
- Kollár Csilla művészettörténész, a Magyar Nemzeti Múzeum Újkori Főosztályának főmuzeológusa az [ICOM Costume Committee](#) éves konferenciáján vett részt Svájcban az ICOM Magyarország támogatásával, ahol a hazai képfestés hagyományairól, történetéről tartott előadást. Beszámolója a szervezetünk honlapján olvasható: <https://www.icomhungary.hu/hu/node/135>
- Galambos Henrietta a Szépművészeti Múzeum főosztályvezetője az ICOM Magyarország támogatásával részt vett az International Training Course (ITC) on Disaster Risk Management of Cultural Heritage képzésén Japánban. Az UNESCO Kulturális Örökség és Kockázatkezelés Elnökprogramja az ICCROM-mal együttműködve intenzív oktatási programot, tudományos hálózatépítést és kutatást támogat a kulturális örökség katasztrófakockázat-kezelésével kapcsolatban. Hozzájárult ahhoz is, hogy intézkedést hozzanak a kulturális örökség helyszínei számára az ingó és ingatlan, valamint a tárgyi és immateriális kulturális örökség kockázatának csökkentése érdekében.

3. Konferenciák

3.1. „Múzeumok és fenntarthatóság” – 2024. február 8.

2024. február 8-án még a 2023-as ICOM Múzeumi Világnap témájához („Múzeumok, fenntarthatóság, jólét”) kapcsolódóan szerveztünk témanapot az OMRRK – Országos Múzeumi Restaurálási és Raktározási Központ épületében.

Az ICOM Magyarország második alkalommal rendezett szakmai programot a fenntarthatóság témakörében. A szervezet a 2023 tavaszán a Néprajzi Múzeumban megrendezett „Múzeumok, fenntarthatóság, jólét” című konferenciájának folytatásaként 2024. február 8-án témanapot szerveztünk „Múzeumok és fenntarthatóság” címmel. A tágabb kitekintésű első szekcióban az ICOM Austria ajánlásairól, valamint az építészet és fenntarthatóság összefüggéseiről volt szó. A második szekció a múzeumi működésen belüli fenntarthatósági kérdéseket vizsgálta a múzeumpedagógia, a műtárgyvédelem, a restaurálás és a műtárgydiagnosztika területein, majd egy workshop keretében lehetőség nyílt a kulturális örökségvédelmi digitalizálás fenntarthatósági kérdéseinek megvitatására. A témanap zárásaként az érdeklődők vezetéssel vehettek részt az OMRRK műtárgydiagnosztikai laborjaiban.

Programunkon részt vett és előadást tartott Elke Kellner, az ICOM Ausztria ügyvezető igazgatója is.

3.2. Múzeumok az oktatásért és kutatásért – 2024. május 16.

Az ICOM Magyarország kapcsolódva az ICOM Múzeumi Világnap 2024 tematikájához – közgyűlési programjának részeként *Múzeumok az oktatásért és kutatásért. A Petőfi Irodalmi Múzeum ismeretátadási gyakorlata* címmel szakmai napot szervezett. A szakmai programunk tematikája a következő volt:

- AZ ÁLOM VÉGE? KLÍMAVÁLTOZÁS AZ EMBER TRAGÉDIÁJÁBAN ÉS MA. Klímaváltozás és múzeum
- DEMENCIA-PROGRAM. Demenciával élő személyek számára kidolgozott foglalkozások, pop-up tárlatok és azok elméleti háttere
- KÜSZÖB. Hátrányos helyzetű gyermekek szövegértés- és olvasásfejlesztése múzeumpedagógiai eszközökkel.

Az interaktív programban a PIM munkatársai mutatták be saját praxisukat, amelyekbe bevonták a témanap résztvevőit is.

4. ICOM délutánok

Az új elnökség 2022 tavaszán elindította az ICOM délutánok sorozatát, melynek célja, hogy a tagság számára rendszeresen kínáljunk különböző szakmai programot, különös tekintettel a nemzetközi témákra, jelentős kiállításokra. 2024-ben az alábbi programokat szerveztük meg:

- 2024. február 27. A kétely felfüggesztése. Kortárs művészet és néprajz Frazon Zsófiával és Wilhelm Gáborral a Néprajzi Múzeumban.
- 2024. március 25. A Magyar menyasszony című kiállítás, dr. Simonovics Ildikó kurátori tárlatvezetésével a Magyar Nemzeti Múzeumban
- 2024. július 30. Az ICOM Délutánok keretében két kiállítás is a program része volt, kurátori vezetéssel vettünk részt a Ludwig Múzeum és a Skanzen kockaházak kiállításában. A résztvevők a Közlekedési Múzeum Ikarusz 311-es autóbusszal utaztak a két múzeum között.
- 2024. szeptember 24. Kós 140 / Kós Károly műhelye. Múcsarnok. Helyi Érték – III. Építészeti Nemzeti Szalon keretében, a Kós 140 / Kós Károly műhelye kiállítást látogattuk meg Anthony Gall kurátor vezetésével.
- 2024. október 16. Nedko Szolakov: A Cornered Solo Show #5 (Az 5. számú sarokba szorított egyéni kiállítás) című humoros, helyspecifikus installációját a Ludwig Múzeum előcsarnokában. Nedko Szolakov *The Collector of Art (A műgyűjtő)* angol nyelvű előadása. Az előadás és az azt követő beszélgetés témája a művész installációja, illetve ennek kapcsán a múzeumok és a műgyűjtés, illetve olyan aktuális kérdések, mint a dekolonizáció vagy a kelet-európai művészek és intézmények helyzete.

5. Múzeumpolitikai kérdések

5.1. A Kulturális és Innovációs Minisztérium vezetőjének, Hankó Balázs miniszter úrnak a felkérésére az ICOM Magyarország részt vett más szakmai szervezetekkel (Pulszky Társaság, MVMSZ, OKSZ) közösen a megújuló NKA Közgyűjteményi Kollégium tagjaira történő javaslattételben. Az ICOM Magyarország dr. Cseri Miklóst (Szabadtéri Néprajzi Múzeum), dr. Horváth Lászlót (Damjanich János Múzeum) és dr. Kalla Zsuzsát (MNMKK-Petőfi Irodalmi Múzeum) javasolta a miniszter úr figyelmébe a döntés meghozatalához.

5.2. Az ICOM Magyarország elnöksége az év végén levélben fordult Vincze Máté helyettes államtitkár úrhoz aggódalmának hangot adva a 2024. november 29-én, a Parlament által elfogadott, egy salátatörvényben megjelent paragrafus kapcsán, ami arról rendelkezik, hogy a kormány protokolláris ajándékként ingyen odaajándékozhat bármilyen állami tulajdonú ingóságot. A jogszabály az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvényt egészíti ki egy új

paragrafussal: „(12) Állami vagyonba tartozó ingóság reprezentációs célból, protokolláris ajándékként (a továbbiakban: protokolláris ajándék) ingyenesen átruházható. A protokolláris ajándék tulajdonjogának ingyenes átruházására az átadás során az állam protokolláris képviselőjében eljáró személy e törvény erejénél fogva jogosult.”

Az ICOM Magyarország elnöksége, amikor kifejezte aggodalmát a múzeumokban őrzött, a nemzeti kulturális örökség legjelentősebb, szakszerűen, tudományos alapozottsággal szerzeményezett és őrzött elemeinek elidegenítését lehetővé tevő törvényi szabályozás miatt, egyúttal kérte is, hogy a Kulturális és Innovációs Minisztérium foglaljon állást ebben a kérdésben, hiszen a múzeumokról szóló törvény pontosan meghatározza a kulturális, közgyűjteményi területért felelős miniszter hatáskörét és feladatát. Az egymással nem teljesen harmonizáló jogszabályok hogyan tudják garantálni a múzeumokban őrzött kulturális örökségünk, mint ingóságok védelmét, és nem tágítja-e tovább a korlátozott forgalomképesség fogalmát? Mi garantálja a nemzeti, közgyűjteményi kulturális javak megőrzését, elidegeníthetetlenségét és sérthetetlenségét?

6. Pályázatok

2024-ben tájékoztatást kaptunk, hogy a két évvel korábban beadott pályázatunkat pozitívan bírálták el, így több nemzeti bizottsággal (Észtország, Szlovákia, Lengyelország, Litvánia, Lettország, Ukrajna), a Román Nemzeti Múzeummal és a párizsi központtal közösen részt veszünk az EU által finanszírozott *„Fight against illicit trafficking of cultural goods: monitoring and preventive measures to secure museums and document collections”* című projektben, melynek megvalósítási időszaka 2025-2028 lesz. A programban Kulturális Vagyonvédelmi Terv és kézikönyv megfogalmazása, közzététele, ehhez kapcsolódó hazai és nemzetközi workshopok, valamint *Műkincsek az alvilágból* munkacímmel, egy időszaki kiállítás megvalósítása áll. A tervezett kiállítás az elmúlt évtizedben sikeres munka és hatósági együttműködés eredményeként előkerült műtárgyak alvilági történetét mutatja be. A kiállítás a szakemberek és a laikus közönség számára egyaránt bemutatja az illegális műkereskedelem által okozott óriási károkat.

Budapest, 2025. 04. 07.

dr. Sári Zsolt
elnök

Molnárné Aczél Eszter
titkár